

Սույն գիրքը թվայնացվել է Գրքասեր ՀԿ-ում հայերենով գրականության պահպանման, հանրայնացման և ժամանակակից թվային միջավայրում հասանելի դարձնելու նպատակով:

Կազմակերպության նախաձեռնությունը միտված է հայերեն գրքերի և տեքստերի տարածմանը, ընթերցանության խթանմանը և մշակութային ոչ նյութական ժառանգության պահպանությանը՝ ապահովելով դրանց հասանելիությունը հնարավորինս լայն շրջանակների համար:

Մենք հավատում ենք, որ թվայնացումը ոչ միայն պահպանման միջոց է, այլև գիտելիքի, գրականության և մշակույթի շարունակական փոխանցման կարևոր ուղի:

Գրքասեր ՀԿ-ն գրքերը ծայնագրում և թվայնացնում է բացառապես Ձեր նվիրատվությունների շնորհիվ: Կազմակերպությանը կարող եք օժանդակել հետևյալ հղումով՝

<https://grqaser.org/hy/donate>

Ստուգված

Նորվեգական գրականություն, Արձակ, Նովել

13+

Թարգմանիչ՝ Արտաշես Յայլոյան

ԿՆՈՒՄ ՀԱՄԱՐՆ

Միջին մեծության շատ սովորական մի ճանճ

Մեր ծանոթությունն սկսվեց այն բանից, որ մի օր, երբ նստած գրում էի, թռչելով ներս մտավ իմ բաց պատուհանից և սկսեց գլխիս շուրջը պար գալ: Հաստատ նրան ձգում էր մազերիցս փչող սպիրտի հոտը: Մի քանի անգամ քշեցի, բայց կարևորություն չտվեց: Ահա այդ ժամանակ մկրատը ձեռքս առա:

Մի մեծ ու հրաշալի մկրատ ունեմ, որ օգտագործում եմ խոզանակ մաքրելու, և կրակ խառնելու համար: Դրանով նաև պատերին մեխ եմ խփում: Եմ վարժ ձեռքում սարսափելի մի զենք է դա: Մի քանի անգամ մկրատը օդում թափահարելուց հետո ճանճը թռավ գնաց:

Սակայն քիչ անց վերադարձավ ու սկսեց նույն պարը: Վեր կացա ու սեղանս տեղափոխեցի դռան մոտ: Ճանճը եկավ իմ հետևից: «Հիմա քեզ կատակել ցույց կտամ»,— մտածեցի ես և շատ հանգիստ գնացի ու մազերիցս սպիրտը մաքրեցի: Օգնեց: Ճանճը չափազանց անտրամադիր նստեց լամպի կափարիչին ու չշարժվեց:

Այդպես բավական ժամանակ անցավ: Շարունակեցի աշխատել ու ահագին գործ արեցի: Սակայն հետո, ամեն անգամ հայացքս բարձրացնելիս, ականա հանդիպում էի այդ ճանճին: Ուշադիր նայեցի նրան: Միջին մեծության շատ սովորական մի ճանճ էր՝ լավ կազմվածքով, գորշ թւերով:

— Դե, շարժվիր,— ասացի ես:

Չշարժվեց:

— Արթնացիր,— ասացի ու ձեռքս թափահարեցի:

Ճանճը թռավ, սենյակի մեջ պտույտ գործեց և նորից վերադարձավ ու թառեց լամպի կափարիչին:

Այս պահից գրում եմ մեր իսկական ծանոթության մասին: Ես նրան հարգեցի իր համառության համար: Ասածն ասած էր: Նա դուր եկավ նաև իր պահվածքով, գլուխը թեքում էր ու դառնացած նայում ինձ: Մեր զգացմունքները փոխադարձ էին. իմանալով, որ իրեն համակրում եմ՝ տեղը պնդացրեց: Հետզհետե սկսեց իրեն ավելի ազատ զգալ: Կեսօրից հետո, երբ ուզում էի դուրս գալ տնից, ինձանից շուտ թռչում էր դռան մոտ ու փորձում խոչընդոտել:

Հաջորդ օրը, սովորական ժամին, բարձրացա վերև: Նախաճաշից հետո էր: Հենց որ ուզում էի ներս մտնել ու աշխատանքն սկսել, դռան մոտ հանդիպեցի ճանճին: Գլխի շարժումով ողջունեցի: Մի քանի անգամ տգտգալով պտտվեց սենյակում ու վայրէջք կատարեց աթոռիս: Նստած տեղից չքշեցի, սակայն աթոռն ինձ պետք էր:

— Վե՛ր կաց,— ասացի:

Մի քանի անգամ թռչկոտեց ու կրկին վայրէջք կատարեց աթոռին: Այդ ժամանակ ասացի.

— Հիմա ես պիտի նստեմ:

Նստեցի: Ճանճը թռավ ու նստեց թղթերիս:

— Վե՛ր կաց,— ասացի:

Ոչ մի պատասխան: Փչեցի: Կպավ թղթերին ու չէր ուզում հեռանալ:

— Չէ, առանց փոխադարձ հարգանքի չի կարելի շարունակել,— ասացի ես:

Նա լսեց ու սկսեց մտածել ասածիս վրա, բայց, այնուամենայնիվ, վճռեց նստած մնալ: Այդ ժամանակ մկրատը կրկին թափահարեցի: Պատուհանը բաց էր. այդ բանը հաշվի չէի առել, ճանճը դուրս թռավ: Մի երկու ժամ մնաց դրսում: Շարունակ քայլում էի ու զոջում, որ սեփական ձեռքով նրան դուրս եմ շարտել: Որտե՞ղ էր հիմա: Ո՞վ գիտի, թե ինչ կարող էր պատահել: Ի վերջո նստեցի տեղս ու սկսեցի աշխատել, սակայն լի էի մոլթ զգացումներով:

Ահա նա վերադարձավ: Հետևի ոտքերից մեկին ինչ-որ բան էր կպել:

— Կեղտի մեջ ես ընկել, անպետք արարած,— ասացի,— թո՛ւ:

Բայց, այնուամենայնիվ, ուրախ էի, որ վերադարձել է, ուստի պատուհանը նորից փակեցի:

— Ինչպե՞ս ես քեզ թույլ տալիս այդպիսի զբոսանք կատարել,— ասացի ես:

Այդ պահին այնպիսի տեսք ուներ, որ կարծես հռիռում է: Նախկինում երբեք չէի տեսել, որ ճանճն այդպես հռիռա: Նա ինձ վարակեց և ես նույնպես «Հա՛» ասացի ու սկսեցի սրտանց ծիծաղել:

— Հա, հա, հա, ո՞վ է այսպիսի անպիտան ճանճ տեսել: Մո՛տ արի, ուզում եմ դնչիդ տակ մի քիչ խուտուտ տալ, խորամանկի մեկը:

Երեկոյան իր հին սովորության համաձայն փորձեր ճանապարհս փակել: Հանդգնեցի օգտվել իմ իշխանությունից: Իհարկե շատ լավ է, որ ուրախ է հետս ընկերանալու համար, բայց հո չէր կարող ինձ ստիպել ամեն երեկո տանը մնալ: Եվ ես, ուժի դիմելով, անցա նրա կողքով: Լսում էի, թե ինչպես է կատաղել, ուստի ձայն տվեցի.

— Հա, դե հիմա ինքդ տես, թե մենակ մնալն ինչ լավ բան է: Հաջողություն: Դե, նստիր ինչքան ուզում ես:

Հաջորդ մի քանի օրերին այդ պստիկ անպիտանը համբերությունս շատ անգամ փորձության ենթարկեց: Մոտս թե մարդ էր գալիս, խանդակոտոր էր լինում ու նողկալի կերպով քշում դեպի դուռը: Հետո, երբ իր վարմունքի համար հանդիմանում էի և ուզում էի գլխին տալ, հատակից մինչև առաստաղը մի կիսաշրջան էր կատարում, ամուր կառչում այնտեղից, որի պատճառով գլուխս պտտվում էր:

— Հիմա ցած կընկնես,— այս անգամ գոռացի ես:

Բայց իմ նախազգուշացումը բնավ չվախեցրեց նրան:

— Ուրեմն խնդրում եմ այդտեղ՝ վերևում էլ մնա,— ասացի ու թիկունքս դարձրի նրա կողմը: Կրկին ցած իջավ: Ըհը՛, այլևս չեմ վրիպի ու ոչ էլ հաշվի կառնեմ՝ քթիս տակ է պտտվում, թե տգտգալով կանգնում է ձեռագրիս վրա:

Ահա սկսեց մոտերքում զբոսնել, նրա համար կարծես մկրատը եղած, չեղած մեկ է: «Գոնե հիմա խելքի գա»,— մտածեցի ես: Ապա խանդաղատանքով ասացի.

— Այստեղ մի ման գա ու խոզի պես մի ընկիր թանաքի մեջ: Ես միայն քո լավն եմ ուզում:

Նա խուլ էր իմ բառերի հանդեպ:

— Ես քեզ չասացի՞, որ այս թղթի վրա ման չգաս,— կրկնեցի ես,— սա անորակ թուղթ է, սևագիր, ոտքդ կարող է փուշ մտնել:

Չէ ու չէ, դրանից էլ չվախեցավ:

— Շատ համառն ես երևում,— կատաղած գոռացի ես:— Թուղթը փշոտ չէ՞:

Չէ, նրա համար փշոտ չէ:

— Ուրեմն դժոխքի ծոցը գնա,— պատասխանեցի ես: Ուրիշ թուղթ կվերցնեմ:

Բայց հենց ուրիշ թուղթ վերցրի, թռավ գնաց:

Անցան օրեր ու շաբաթներ: Մենք հաշտվել ու գործ էինք անում տարբեր թղթերի վրա, իրար հետ կիսում և՛ ուրախություն, և՛ տխրություն: Նրա քմահաճություններն անթիվ-անհամար էին, բայց ես հանդուրժում էի: Նա շատ հստակ զգացնել տվեց իր անբարյացակամությունը միջանցիկ քամիների հանդեպ, ուստի նրա պատճառով դռներն ու պատուհանները փակեցի: Թեև այս գաղափարը նրան պակաս չէր խոցում, նա իրեն առաստաղից ցած նետեց, զարնվեց պատուհանի ապակուն և ուզում էր փշուր-փշուր անել:

— Ուզում ես դո՞ւրս գնալ, ահա՛ ճանապարհը,— ասացի ես և նրա առջև ճանապարհը բացեցի:

Չէ, դուրս գնալու միտք չունի:

— Ուզո՞ւմ ես դուրս գնալ, թե՞ չես ուզում,— հարցրեցի ես:— Մեկ, երկու, երեք:

Ոչ մի պատասխան: Ուստի դուռը շրխկոցով փակեցի:

Շուտով գոջացի տաքանալուս համար:

Մի օր ճանճը դուրս էր գնացել: Հետևել էր, ու երբ աղախինը մտել էր սենյակ, դռնից դուրս էր ծլկել: Ես գլխի ընկա, որ այդպես նա վրեժ էր լուծել, ուստի երկար ժամանակ մտածում էի, թե ինչ եմ անելու: Ապա դուրս եկա բակ և գոռացի, թե՛ խնդրեմ, ինչքան ցանկանում է կարող է մնալ դրսում, ես իրեն չեմ կարոտել: Դա չօգնեց: Այլևս փակի տակ չեմ պահի: Ես կարոտել էի ճանճին: Այն ամենը, ինչ հնարավոր էր բացել իմ սենյակում, բացեցի, ձեռագրերս դրեցի պատուհանի գոգին՝ հանձնելով բախտի քմահաճույքին: Նա կտեսնի, որ ես այլևս ոչինչ չունեմ, որի վրա ինքն ուզի զբոսնել ու չկարողանա: Ճանճի մասին հարցրի տանտիրուհուս, մագերիս մի լավ սպիրտ քսեցի, ձայն տվի նրան ու կոչեցի իմ լավագույն բարեկամ, մեծարելով երկինք բարձրացրի, բայց ապարդյուն:

Վերջապես հաջորդ օրը, կեսօրից առաջ, նա վերադարձավ: Մենակ չէր եկել: Փողոցից բերել էր նաև սիրածին: Ուրախանալով, որ նորից եմ տեսնում, ամեն ինչ ներեցի և նույնիսկ նրա սիրածի հանդեպ ներողամիտ եղա: Սակայն չափը լավ բան է, որոշակի սահման գոյություն ունի: Սկզբում նստել հայացքներ էին փոխանակում ու ոտքերով իրար քաշքշում, ապա սիրեկանն այնպես թռավ նրա վրա, որ ես կարմրեցի:

— Այս ի՞նչ եք անում մարդկանց աչքի առաջ,— ասացի ես ու ամոթանք տվեցի նրանց: Հը՛: Դա նրան դուր չեկավ: Ավելորդ բան է նման պարագայում մեծահոգի լինելը: Ճանճն ասածս առանձնապես հաշվի չառավ, ամբարտավան կերպով ինձ հասկացրեց, որ ես խելագար եմ:

— Խելագար եմ,— կատաղեցի ես:— Զեզ համար խելագար եմ, չէ՛, գիտե՞ս ինչ... Սակայն ճանճն ամբարտավանորեն իրենը կրկնեց:

Ահա այդ ժամանակ էր, որ ես տեղիցս վեր թռա և արտասանեցի հետևյալ բառերը.

— Քեզ հետ չեմ ուզում վիճաբանել, դա դեմ է իմ ասպետական արժանապատվությանը: Հապա մի քո թշվառ սիրեկանին այստեղ ուղարկիր: Ու մկրատը ձեռքս առա:

Նրանք սկսեցին արհամարհանքով նայել ինձ: Թառել էին սեղանի անկյունին, ցնցվելով ծիծաղում էին ու կարծես ասում.

— Հա՛, հա՛, հա՛, ավելի մեծ մկրատ չունե՞ս, մի քիչ ավելի մեծ մկրատ:

— Ես ձեզ ցույց կտամ, որ անկարող եք պաշտպանվել ձեր գլխին գալիքից,— պատասխանեցի ես:— Կրակի դեմ պիտի ելնեմ խղճուկ քանոնը ձեռքիս:— Ու քանոնը ճոճեցի: Նրանք ավելի բարձր ծիծաղեցին և շատ որոշակիորեն քամահրանք ցուցաբերեցին իմ նկատմամբ:

— Ի՛նչ, էլի սկսեցի՞ք,— ասացի ես սպառնալից:

Սակայն նրանք բնավ ուշադրություն չդարձրին ինձ վրա:

Պահը նրանց ճակատագրական չթվաց, նրանք անամոթաբար նետվեցին միմյանց վրա ու կրկին գրկախառնվեցին:

— Այդպիսի բան չանե՛ք,— ճչացի ես:

Բայց նրանք արեցին: Այդ ժամանակ համբերությունս հատեց, քանոնը բարձրացրի ու կայծակի պես իջեցրի: Ինչ-որ բան փշուր-փշուր եղավ, ինչ-որ բան թռավ, իմ դիպուկ հարվածն իսկույն երկուսին էլ անշնչացրած գետին տապալեց:

Այսպես ավարտվեց այս ծանոթությունը...

Նա ընդամենը մի փոքրիկ, սովորական, գորշ թւերով ճանճ էր: Բայց քանի դեռ կենդանի էր, շատ հաճելի պահեր պարգևեց ինձ: